

PŘIPOJENÍ SE K NÁVRHU NA ROZVOD MANŽELSTVÍ

ПРИСОЕДИНЕНИЕ К ЗАЯВЛЕНИЮ НА РАСТОРЖЕНИЕ БРАКА

DER ANSCHLUSS AN DEN EHESCHIEDUNGSANTRAG

ZDENĚK ČEŠKA

V rozvodové praxi se často setkáváme s případy, kdy se manžel, proti němuž směřuje návrh na rozvod manželství, k tomuto návrhu připojí. Připojení se k návrhu na rozvod vyjadřuje názorovou shodu manželů v tom, že jejich manželství je trvale a hluboce rozvráceno a že nejlepším východiskem z jejich neurovnaných poměrů je rozvod.

Na první pohled se zdá, že takováto názorová shoda manželů usnadní práci soudu provádějícímu v daném případě řízení o rozvod manželství. Někdy tomu tak skutečně je, avšak většinou nikoli.

To, že manželé souhlasně žádají o povolení rozvodu, neznamená vždy ještě, že by se shodovali také v názoru na to, kdo z nich je vinen rozvrátem manželství.

A tak soud tam, kde se manželé názorově rozcházejí v otázce viny na vzniklém rozvratu jejich manželství, je nucen nejen si ověřit, zda v daném případě skutečně došlo k hlubokému a trvalému rozvratu manželství z důležitých důvodů (§ 30 odst. 1 zák. o pr. rod.) a zda tu nejsou některé skutečnosti, které by mu bránily manželství rozvést (§ 30 odst. 2 a 3 zák. o pr. rod. s přihlédnutím k § 30 odst. 4 zák. o pr. rod. ve znění zák. opatření předsednictva Národního shromáždění č. 61/55 Sb.), nýbrž musí se též důkladně zabývat tím, který z manželů rozvrat zavini, zda jej snad nezavinili oba manželé, či dokonce zda na rozvratu nenese vinu žádný z nich. V takovýchto případech, kdy se manželé v názoru na vinu rozcházejí, neusnadňuje se soudu nijak práce a řízení se tím nezrychluje.

Pouze tam, kde manželé souhlasně žádají o upuštění od výroku o vině, a tam, kde se shodují i v názoru na vinu, má soud poněkud lehčí úlohu.

V prvním z uvedených případů je pro soud souhlasná žádost manželů závazná. Soud se tu nemusí nijak důkladně otázkou viny zabývat, protože v rozhodnutí pouze vysloví, že se od výroku o vině upouští (§ 31 zák. o pr. rod.). V případě druhém, tam kde se shodují návrhy obou manželů — účastníků rozvodového řízení — i co do viny na rozvodu, může se soud pro zjištění rozvratu manželství a viny na něm omezit na výslech

účastníků (§ 239 o. s. ř.) a ušetřit si tak práci s prováděním zbytečných, a jak říká důvodová zpráva k občanskému soudnímu řádu, mnohdy nastrčených důkazů.¹⁾

Z toho plyne, že připojení se k návrhu na rozvod manželství má v určitých případech význam pro zhospodárnění a urychlení řízení.

Forma připojení se k návrhu na rozvod manželství může být různá a k připojení může dojít v různém stadiu řízení. Někdy je obsaženo připojení již v samém návrhu na zahájení řízení o zrušení manželství rozvodem. Jindy se odpůrce připojí k návrhu až během řízení, a to buď hned na jeho začátku, když má po prvé příležitost se vyjádřit k návrhu na rozvod, nebo i později. Nezřídka se totiž stává, že manžel, proti němuž směřuje návrh na rozvod manželství, zaujme nejdříve k tomuto návrhu stanovisko záporné a požádá o zamítnutí návrhu, avšak později svůj názor změni a k návrhu se, ať už z jakéhokoli důvodu,²⁾ připojí.

K takovéto změně odpůrcova stanoviska může dojít během řízení kdykoli až do vydání rozhodnutí soudu první stolice ve věci samé, a je-li podán opravný prostředek, potom až do vydání pravomocného rozhodnutí soudu druhé stolice.³⁾

¹⁾ Nesmíme ovšem zapomínat na to, že v obou uvedených případech bude soud stejně důkladně a mnohdy dokonce ještě důkladněji a obezřeleji (zejména aby se zabránilo dobrovolným rozvodům) než v případech jiných zkoumat, zda v manželství opravdu došlo z důležitých důvodů k hlubokému a trvalému rozvratu a zejména zda povolení rozvodu nebude na újmu zájmům nezletilých dětí, které se z manželství narodily (§ 30 zák. o právu rod.).

²⁾ Velmi často se tak stává v případech, kdy řízení bylo dáno do klidu (§ 235 o. s. ř.) a poměry manželů se v době, kdy řízení takto odpočívalo, neurovnaly, takže navrhovatelka (navrhovatel) se rozhodla (rozhodl) v řízení pokračovat a odpůrce (odpůrkyně) rovněž nahlédl (nahlédla) neudržitelnost dalšího trvání manželství a k návrhu se připojil (připojila).

³⁾ Změna odpůrcova stanoviska k návrhu na rozvod manželství je změnou jeho návrhu ve věci samé, o níž mluví ustanovení §§ 72 a 183 odst. 2 o. s. ř. a kterou soud nepřipustí, jestliže by výsledky dosavadního řízení (po případě výsledky dosavadního řízení před soudem druhé stolice v souvislosti s výsledky řízení před soudem stolice první) nemohly být podkladem pro řízení o změněném návrhu. V tomto případě však soud změnu návrhu připustí prakticky vždy, protože si lze těžko představit případ, kde by změna odpůrcova postoje k návrhu na rozvod manželství, spočívající v jeho připojení se k uvedenému návrhu, uvedla v nívěč nebo natolik znehodnotila výsledky dosavadního řízení, že by nemohly být podkladem pro řízení o změněném návrhu.

Proto také není třeba, aby odpůrce odůvodňoval své připojení k návrhu na rozvod manželství, i když původně žádal jeho zamítnutí.

Připojení se k návrhu na rozvod manželství má důležitý význam zejména tam, kde podává návrh na rozvod manžel, jenž je výlučně viněn rozvratem manželství. Jestliže se totiž druhý — zcela nevinný — manžel nepřipojí k návrhu, nesmí soud proti jeho vůli manželství rozvést (§ 30 odst. 3 zák. o právu rod.), nejsou-li ovšem v daném případě splněny podmínky uvedené v ustanovení § 30 odst. 4 zák. o právu rod.

Tím se však význam připojení k návrhu na rozvod manželství nevyčerpává. Jím vyjadřuje, jak už o tom bylo výše hovořeno, ve všech případech manžel, proti němuž směřuje návrh, svůj souhlas se zrušením manželství rozvodem na základě toho, že je manželství účastníků rozvráceno. To je důležitá skutečnost, pomáhající soudu vytvořit si správný názor na poměry, které mezi rozvádějícími se manžely panují.

Nelze však na druhé straně připojení se k návrhu na rozvod manželství přeceňovat a přiznávat mu charakter samostatného návrhu na zahájení rozvodového řízení. A to je důležité zejména pro řešení správného postupu soudu v případě zpětvzetí návrhu na rozvod.

Když totiž navrhovatel vezme svůj návrh na zrušení manželství rozvodem zpět, pomíjí tím i účinnost projevu vůle druhého manžela — odpůrce, který si rovněž přál, aby manželství bylo rozvedeno.

Zájem na udržení manželství a zabránění zbytečným, často neuváženým rozvodům velel zákonodárci, aby v rozvodových věcech přiznal účinnost zpětvzetí návrhu na zahájení řízení účastníkem bez dalšího, aniž by do toho soud mohl zasahovat (§ 234 o s. ř.). Jakmile tedy vezme navrhovatel svůj návrh na rozvod manželství zpět, je soud povinen řízení zastavit, ať už se odpůrce k návrhu připojí či nikoli.

V praxi se ovšem někdy stává, že potom, co došel soudu návrh na rozvod manželství podaný jedním z manželů, dojde mu nový samostatný návrh na rozvod téhož manželství, avšak od manžela druhého.⁴⁾

Soudy nezaujímají dosud jednotné stanovisko k tomuto novému návrhu podanému druhým manželem a nevyvozují z něho vždy stejné důsledky pro další řízení.

Ve většině případů spojují soudy oba návrhy ke společnému projednání a rozhodnutí podle § 71 o s. ř.. Tento postup je však nesprávný. Soud sice může spojit ke společnému jednání a rozhodnutí věci, které

⁴⁾ Takové případy nejsou ojedinělé a právě ony vyvolaly nutnost řešení některých procesních otázek, na které se tento článek pokouší dát odpověď.

jsou u něho zahájeny a spolu souvisí, ať už jde o věci mezi týmiž či jinými účastníky, avšak v našem případě nelze mluvit o tom, že by šlo o dvě různé věci, i když tu byly podány dva návrhy různými osobami. Předmětem obou návrhů je nesporně táž věc, a to rozvod manželství týchž účastníků řízení. Je v tomto případě lhostejné, že se snad manželé neshodují v otázce viny na rozvratu manželství a že třeba uvádějí různé důvody pro to, aby manželství bylo rozvedeno. Zajímá nás tu právě jen totožnost předmětu řízení, vyplývající jasně z obou návrhů.

Jde-li ale o tutéž věc mezi týmiž účastníky, nemůže být řeči o spojení obou podaných návrhů na rozvod manželství podle ustanovení § 71 o. s. ř., které z důvodu hospodárnosti umožňuje spojení dvou či dokonce více samostatných věcí ke společnému projednání, po případě i rozhodnutí za účelem zrychlení a zlevnění všech spojených řízení.

V našem případě od okamžiku, kdy byl jedním manželem podán návrh na rozvod manželství, vadí podání dalšího návrhu na rozvod téhož manželství překážka litispendence, a to až do vyřízení prvního návrhu.

* * *

Jak už bylo uvedeno, zastává praxe našich soudů stanovisko opačné a opírá se při tom o to, že v každém z obou rozvodových návrhů, které podali samostatně manžel a manželka, jsou uváděny jiné skutečnosti a důvody, na základě kterých má být manželství rozvedeno, a že tudíž nejde v těchto návrzích o týž předmět řízení. Z tohoto důvodu nevadí pak projednání návrhu druhého manžela překážka litispendence, t. j. překážka věci zahájené.

Soudy jsou tu zřejmě ovlivněny starou praxí z doby platnosti obecného zákoníka občanského a civilního řádu soudního, jakož i buržoasní literaturou. Jak judikatura nejvyššího soudu, tak komentáře k procesním předpisům i právnická literatura⁵⁾ připouštěly totiž t. zv. vzájemné rozvodové žaloby, aniž by těmto žalobám vadila překážka litispendence.

I v době platnosti starého práva se však proti této praxi a proti tomuto řešení ozývaly hlasy odporu poukazující na to, že vzájemná rozvodová žaloba není v poměru k žalobě původní ničím jiným než žalobou mezi

⁵⁾ Procházka věnoval této otázce prakticky celou jednu studii. Viz Procházka, *Litispendence u žalob z konkurujících nároků*; *Vědecká ročenka právnické fakulty Masarykovy university v Brně, Praha—Brno, 1932*, str. 129.

týmiž účastníky v téže věci a že jí proto vadí překážka litispendence. Argumentováno bylo též tím, že o předmětu sporu, o rozvodu manželství, nemůže být rozhodnuto dvěma rozsudky. Na tom nic neměnilo ani to, že se návrhy stran co do rozhodnutí o vině třeba různily.⁶⁾

Nebudeme se samozřejmě blíže zabývat otázkou, zda byly vzájemné rozvodové žaloby v době platnosti starého práva přípustné nebo nikoli, protože musíme vycházet z dnešního zákonného stavu. Historická reminiscence nám má toliko ukázat, z čeho pramení dnešní chybná praxe našich soudů, a dále chceme její pomocí poukázat na nedostatky, kterými i za platnosti starého občanského práva hmotného a procesního trpěla praxe uznávající přípustnost vzájemných rozvodových žalob.

Především musíme vzít v úvahu to, že se řízení o rozvod manželství podle občanského soudního řádu nezahajuje žalobou, nýbrž návrhem na zahájení řízení, a že řízení ve věcech manželských je upraveno odlišně od řízení o žalobách. Nemůže být tedy vůbec řeči o „vzájemné rozvodové žalobě“, i když obecně jinak vzájemné žaloby nejsou podle našeho platného práva v občanském soudním řízení vyloučeny.⁷⁾ Představuje proto návrh druhého manžela zcela samostatný návrh, odlišný od návrhu manžela prvního. Chceme-li být důslední, pak v případě, že by tu nebyla překážka litispendence vadící projednání návrhu druhého manžela, musíme uznat možnost dvojího samostatného projednání téže věci, a tudíž i možnost vydání dvojího rozhodnutí o ní, a to možná dokonce s různým obsahem (ať co do samého výroku o rozvodu manželství nebo alespoň co do výroku o vině na něm). Nikde totiž nenajdeme kogentní ustanovení, které by nutilo soud v každém případě ke spojování dvou rozvodových návrhů. Je tu jen možnost takového spojení, kterou poskytuje ustanovení § 71 o. s. ř. Ani tato možnost spojení dvou rozvodových návrhů ke společnému projednání a rozhodnutí nám však mnoho nepomůže, neboť soud musí svým, byť i jen jediným rozhodnutím vyřídit oba návrhy. To by se mělo projevit alespoň v úvodní části rozvodového rozsudku. [Vždyť šlo o dvě samostatné věci a oba manželé vystupovali ve spojeném řízení jak v roli navrhovatele (navrhovatelky), tak v roli odpůrce (odpůrkyně]. To se ovšem v praxi neděje a bylo by to také absurdní, stejně

⁶⁾ Jüttner, *Nepřípustnost t. zv. vzájemných žalob o rozvod*; *Soudcovské listy*, roč. X., str. 194, 195.

⁷⁾ *Učebnice občanského práva procesního*, Praha 1955, str. 154.

jako je absurdní hlásání možnosti vydání dvou samostatných rozhodnutí o rozvodu téhož manželství, t. j. možnosti vydání dvou, po případě i od sebe odchylných rozhodnutí ve věci osobního stavu. Tu je třeba si uvědomit, že nepochybně bylo snahou zákonodárce zabránit nejistotě a zmatkům právě ve věcech osobního stavu, jak o tom svědčí i ustanovení § 8 obč. zák., § 199 písm. a) o. s. ř., § 237 o. s. ř., § 307 o. s. ř., § 643 o. s. ř. a j. A protože nelze připustit vydání dvojího rozhodnutí o rozvodu týchž manželů, nemůžeme návrh podaný druhým manželem, když už řízení na základě dřívějšího návrhu prvního manžela bylo zahájeno, považovat za samostatný návrh a řízení o něm za samostatné rozvodové řízení.

I ti, kdož obhajovali možnost podání vzájemné rozvodové žaloby podle c. ř. s., pocítovali slabinu svého názoru na tuto věc právě v otevřené možnosti vydání dvou samostatných rozhodnutí a doporučovali tu legislativní úpravu.⁸⁾

Buržoasní procesualistika viděla nedostatek právní úpravy i v tom, že pro rozličnost důvodů stanovených zákonem jako důvody rozvodu (§ 109 o. z. o.) nebo rozluky (§ 13 zák. č. 320/1919 Sb. z. a n.) bylo možné, aby jeden z manželů podal i více žalob o rozvod manželství, opírajících se o různé rozvodové důvody, které by byly projednány třeba paralelně vedle sebe a o nichž by bylo možno vydat více rozsudků, týkajících se rozvodu téhož manželství.⁹⁾

I když se judikatura i literatura silně bránily pomocí rozličných právních konstrukcí uvedené možnosti, přece jen nemohly popřít, že za daného právního stavu a při neuznávání litispendence u rozvodových žalob, bylo vydání dvou třeba vzájemně si odporujících rozsudků možné i na základě dvou samostatných žalob téhož manžela.

Takový problém v našem občanském soudním řízení samozřejmě už řešit nemusíme.

Zákon o právu rodinném vůbec nevypočítává, a to ani příkladmo, důvody, pro které by bylo lze manželství rozvést, nýbrž omezuje se na stanovení podmínek rozvodu uvedených v ustanovení § 30. Nejdůleži-

⁸⁾ Procházka, *Litispendence u žalob z konkurujících nároků*; *Vědecká ročenka právnické fakulty Masarykovy university v Brně*, Praha—Brno 1932, str. 155, 163.

⁹⁾ Procházka, *Litispendence u žalob z konkurujících nároků*; *Vědecká ročenka právnické fakulty Masarykovy university v Brně*, Praha—Brno 1932, str. 155.

tějšší z těchto podmínek pro povolení rozvodu manželství je existence hlubokého a trvalého rozvratu manželství, který ovšem musí nastat z důležitých důvodů (§ 30 odst. 1 zák. o právu rod.).

V každém návrhu na rozvod manželství musí být proto v první řadě tvrzen hluboký a trvalý rozvrat manželství. Bylo by při tom protismyslné, kdybychom připouštěli možnost současného podání dvou rozvodových návrhů jednoho manžela, ve kterých by byl tvrzen hluboký a trvalý rozvrat téhož manželství, i když by se druhý návrh opíral o jiné důvody jeho vzniku. Není sporu o tom, že současné podání dvou rozvodových návrhů a jejich paralelní projednání je podle našeho práva nepřipustné. Dokud není řízení o rozvod manželství pravomocně ukončeno, může uplatnit navrhovatel další důvody pro rozvod klidně v zahájeném již řízení a není třeba, aby podával nový samostatný návrh na rozvod. Takovému novému návrhu by rovněž nepochybně vadila překážka litispendence.

I ta okolnost, že náš rodinný zákon nevypočítává důvody pro povolení rozvodu manželství, mluví pro to, abychom nepřipustili nové rozvodové návrhy kteréhokoli manžela, když už jednou bylo řízení o rozvod téhož manžela zahájeno. Takovým novým návrhům by vadila překážka věci zahájené.

* * *

Jestliže tedy některý z manželů podá samostatný návrh na rozvod manželství, ačkoli řízení o rozvod tohoto manželství bylo již jednou zahájeno na základě návrhu druhého manžela, pak musí soud zvolit jiný procesní postup, než jaký je uveden v § 71 o. s. ř.

Soud by tu měl druhý návrh na zahájení řízení odmítnout a limine a kdyby si snad překážky litispendence povšimnul až tehdy, když už začal ve věci konat řízení, pak by měl vzhledem k ustanovení § 57 odst. 2 (v souvislosti s ustanovením § 57 odst. 1 písm. b) o. s. ř. toto řízení i rozhodnutí snad v něm vynesena zrušit a vedle toho rovněž návrh odmítnout.

Takový postup by však byl postupem formalistickým, kterým by se řízení je prodlužovalo. Návrh později podaný totiž obsahuje zcela určité vyličení důležitých skutečností odůvodňujících, proč má být manželství rozvedeno, a dále obsahuje i označení důkazů pro potvrzení těchto skutečností. Kromě toho pak sám tento později podaný návrh je projevem

vůle, kterým odpůrce původního navrhovatele vyjadřuje svůj souhlas s povolením rozvodu manželství, o který svým návrhem chtěl rovněž požádat. Prostým odmítnutím návrhu by ztratila uvedená fakta pro řízení význam, nebyla-li by ovšem později jinak uplatněna.

Nebude proto soud postupovat podle § 57 o. s. ř., nýbrž ve snaze vyhnout se zbytečným formalitám (§ 1 odst. 2 o. s. ř.) a zajistit rychlou i účinnou ochranu majetkových a osobních práv občanů (§ 1 odst. 1 o. s. ř.), neodmítne později podaný návrh, nýbrž jej bude považovat (podle jeho podstaty) za připojení se druhého manžela k návrhu na rozvod podanému manželem prvním.

Jen takový postup je v souladu s pokrokovými zásadami, na nichž je založeno naše nové neformalistické občanské soudní řízení.

Podání samostatného návrhu na rozvod manželství tam, kde již řízení o rozvod bylo zahájeno na návrh druhého manžela, není tedy ničím jiným, než jednou z forem připojení se k návrhu na rozvod manželství, se všemi důsledky, které z toho plynou.

Proto nelze za takový druhý návrh v téže věci (který nemůže být považován za návrh na zahájení řízení) — jak se to někdy děje — vybírat soudní poplatek. Tento poplatek by byl tak zaplacen za jednu občansko-právní věc dvakrát, a účastníci řízení by utrpěli neprávem újmu. Jestliže byl tedy poplatek vybrán i za druhý návrh, má osoba, která jej zaplatila, nárok na jeho vrácení.

Dalším důsledkem toho, že v daném případě jde pouze o jednu z forem připojení se k návrhu na rozvod manželství, je pak i to, že vezme-li navrhovatel (který podal první návrh) svůj návrh na rozvod zpět, soud řízení zastaví.

To plyne jednoznačně z ustanovení § 234 o. s. ř. a odpůrce (který podal svůj návrh později) nemůže proti tomu nic dělat, protože ke zpětvzetí návrhu navrhovatelem není třeba jeho přivolení, a jeho vlastní návrh nemá povahu samostatného návrhu na zahájení řízení. Takovou povahu ani mít nemůže, protože kdyby ji měl a kdyby ho nebylo možno použít jinak, musil by jej soud pro překážku litispendence, jak už o tom bylo hovořeno, odmítnout.

Nelze samozřejmě uvažovat o tom, že později podaný návrh na rozvod manželství, když už řízení bylo na jiný návrh zahájeno, nějak oživil

nebo nabyl znovu účinnosti zpětvzetím dřívějšího návrhu a že by se v řízení pokračovalo bez dalšího na základě tohoto druhého návrhu.¹⁰⁾

Jestliže navrhovatelův odpůrce bude chtít svůj návrh přece jen uplatnit, bude jej musit podat u soudu znovu.

Zdá se, že takovéto řešení není zcela v souladu s hospodárností řízení, neboť tady nutíme odpůrce podat znovu návrh, který podal už jednou.

Přesto však je nutno na uvedeném řešení trvat. Vyžaduje to přesné dodržování procesních předpisů, které jinou cestou neukazují a také nepřipouštějí. Při opětovném podání návrhu, který odpůrce podal již jednou a který nebylo možno považovat za samostatný návrh, je nyní ovšem nutno zaplatit předepsaný soudní poplatek (nebude-li dosaženo osvobození od něho).

V novém návrhu na rozvod se zpravidla původní odpůrce neomezí jen na ty skutečnosti a důkazy, které uvedl dříve, nýbrž patřičně je doplní podle výsledků řízení provedeného na základě návrhu druhého manžela a po případě i podle dalšího vývoje vztahů mezi manžely, jak se nově utvářely během provedeného rozvodového řízení a po něm.

Bude-li řízení na základě zpětvzetí návrhu zastaveno, je tady také možnost, že odpůrce, ač původně se svým samostatným podáním k návrhu na rozvod připojil, upustí od podání nového zvláštního návrhu (povedou jej k tomu třeba dosavadní výsledky zastaveného řízení) a tak bude tato rozvodová záležitost vyřízena.

I tato možnost udržení manželství v případě zpětvzetí návrhu na zrušení manželství rozvodem, ačkoli si od ní nelze příliš mnoho slibovat, mluví pro to, abychom samostatný návrh jednoho z manželů tam, kde už řízení o rozvod bylo zahájeno na základě návrhu druhého manžela, považovali pouze za připojení se k tomuto návrhu.

¹⁰⁾ Poté, když byl tento článek dán do tisku, usnesl se redakční kolektiv vypracovávající komentář k občanskému soudnímu řádu přijmout stanovisko odpovídající názoru autora tohoto článku, že totiž návrh manžela na rozvod manželství podaný tehdy, když už bylo rozvodové řízení zahájeno na návrh manžela druhého, nutno považovat za pouhé připojení se k tomuto dřívějšímu návrhu.

Dodržování zásady hospodárnosti řízení vedlo však pracovníky komise připravující komentář k názoru, podle něhož, vezme-li původní navrhovatel svůj návrh zpět, oživne návrh, považovaný za pouhé připojení se k návrhu druhého manžela, v původní podobě.

Autor tohoto článku setrvává však na svém stanovisku a nepovažuje řešení komise pro vypracování komentáře k občanskému soudnímu řádu za procesně čisté, protože není opřeno o zákonná ustanovení.

РЕЗЮМЕ

В практике судов по расторжению браков мы очень часто встречаемся с случаями, когда супруг, против которого было сделано заявление о расторжении брака, присоединяется к этому заявлению.

Такое присоединение к заявлению о расторжении брака облегчает суду его работу, поскольку заявления обоих супругов совпадают по вопросу о вине в расторжении брака, так как для установления факта разлада в браке и виновности в нем суд может ограничиться опросом сторон (§ 239 ГПК). (Однако это не освобождает его от обязанности обстоятельно проверить, наступил ли в браке участников производства действительно глубокий и продолжительный разлад и не противоречит ли разрешение расторжения брака интересам несовершеннолетних детей.) Помимо же этого, если оба супруга ходатайствуют об опущении указания о вине (§ 31 зак. о семье), суд связан их заявлением и не должен останавливаться на рассмотрении вопроса о вине. В судебном решении он только укажет, что указание о вине было упущено.

Однако присоединение к заявлению о разводе имеет серьезное значение и в том случае, когда о расторжении брака ходатайствуют супруг, по исключительной вине которого произошел семейный разлад (§ 30, ч. 3 зак. о семье, в редакции законного мероприятия Президиума Национального Собрания № 61/55 СЗ). В таком случае, если невиновный супруг не присоединится к заявлению о разводе и если не были соблюдены условия ч. 4 § 30 зак. о семье, то суд, вопреки воле невиновного супруга, не может расторгнуть брака.

Но несмотря на то, что присоединение к заявлению о разводе имеет юридическое значение, оно все-таки не имеет характера самостоятельного заявления о возбуждении производства. Это проявляется в том, что если заявитель откажется от заявления о расторжении брака, то дело прекращается производством, а именно вне зависимости от того, что другой супруг присоединился к заявлению о расторжении брака. Этого требует заинтересованность в удержании брака.

Форма присоединения к заявлению о расторжении брака может быть разной. Иногда присоединение содержится уже в самом заявлении о возбуждении производства; в других случаях оно имеет место только в течение производства, а именно, или в самом его начале, когда противная сторона впервые получает возможность высказаться по поводу заявления о расторжении брака, или хотя бы в более поздней стадии производства.

Особым случаем присоединения к заявлению о расторжении брака является самостоятельное заявление о расторжении брака, сделанное другим супругом в то время, когда производство по расторжению брака было уже возбуждено на основании заявления первого супруга. На практике такие самостоятельные заявления имеют место, но их рассмо-

трение возбуждает препятствие литиспенденции, так как их предметом является расторжение того же брака, который был уже принят к производству.

Однако суд не может отклонить такое заявление на основании постановлений § 57 ГПК. Он должен обсудить его по его содержанию и считать его присоединением к заявлению первого супруга о расторжении брака.

Из этого следует, что указанное заявление второго супруга не подлежит обложению сбором, который в противном случае был бы уплачен два раза. А помимо этого, если заявитель откажется от своего заявления о расторжении брака, то в результате этого (как было уже сказано выше) теряет силу действия и заявление второго супруга и дело прекращается производством. Если второй супруг будет настаивать на своем заявлении, то он должен будет сделать его снова, что несомненно в известных случаях (также на основании результатов состоявшегося уже производства) не будет иметь места. Равно это является одним из юридических средств, способствующих сохранению действительного брака.

С чешского языка перевел С. Захаров

ZUSAMMENFASSUNG

In der Ehescheidungspraxis der Gerichte kommen oft Fälle vor, bei denen sich der Ehegatte, gegen den der Scheidungsantrag gerichtet ist, diesem Antrag anschließt.

Wenn sich beide Ehegatten in der Ansicht über die Schuld einig sind, erleichtert der Anschluß an den Ehescheidungsantrag die Arbeit des Gerichtes. Es kann sich nämlich bei der Ermittlung der Zerrüttung der Ehe und der Schuld an ihr auf das Verhör der Teilnehmer begrenzen (§ 239 der Zivilprozeßordnung). Dennoch ist das Gericht nicht von der Pflicht befreit, gründlich festzustellen, ob in der Ehe der Parteien, wirklich eine tiefe und fortdauernde Zerrüttung eingetreten ist und ob sich die Bewilligung der Scheidung nicht zum Nachteil der Interessen der minderjährigen Kinder auswirkt. Außerdem, wenn die Ehegatten gemeinsam das Gericht ersuchen, vom Ausspruch über die Schuld abzulassen (§ 31 des Familiengesetzbuches), ist dieses durch ihren Antrag gebunden und muß sich nicht mit der Frage der Schuld befassen. Im Urteil stellt es nur fest, daß vom Ausspruch über die Schuld abgesehen wurde.

Der Anschluß an den Ehescheidungsantrag hat aber auch dann eine wichtige Bedeutung, wenn nur der Ehegatte, der die ausschließliche Schuld an der Zerrüttung der Ehe trägt, um die Scheidung ersucht (§ 30 Abs. 3 des Familiengesetzbuches im Wortlaut der Gesetzverfügung des Präsidiums der Nationalversammlung Nr 61/1955 d. G. S.). Wenn sich nämlich der unschul-

dige Ehegatte dem Scheidungsantrag nicht anschließt und wenn die Bedingungen des § 30 Abs. 4 des Familiengesetzbuches nicht erfüllt sind, darf das Gericht gegen den Willen des unschuldigen Gatten die Ehe nicht scheiden.

Abwolle der Anschluß an den Ehescheidungsantrag rechtlich von Bedeutung ist, hat er dennoch nicht den Charakter eines selbstständigen Antrages zur Einleitung des Verfahrens. Das hat seine Folgerung darin, daß das Verfahren, sobald es zu einer Zurücknahme des Ehescheidungsantrages durch den Antragsteller kommt ohne Rücksicht darauf, ob sich der Ehegatte dem Antrag angeschlossen hat, eingestellt wird. Das Interesse an der Erhaltung der Ehe gebietet so.

Die Form des Anschlusses an den Ehescheidungsantrag kann verschieden sein. Der Anschluß an den Antrag kann schon im Antrag zur Eröffnung des Verfahrens enthalten sein, oder es kann erst im Verlauf des Verfahrens dazu kommen, und zwar gleich beim Beginn des Verfahrens, wenn der Widersacher die erste Gelegenheit hat sich zum Ehescheidungsantrag zu äußern oder erst im späteren Stadium des Verfahrens.

Um einen besonderen Fall des Anschlusses an den Scheidungsantrag handelt es sich dann, wenn der zweite Gatte, nachdem das Scheidungsverfahren schon auf Grund eines Antrages des ersten Ehegatten eingeleitet wurde, einen selbstständigen Scheidungsantrag stellt. Solche selbstständige Anträge kommen in der Praxis vor, ihrer Behandlung steht aber das Hindernis der „litis pendentis“ entgegen, da ihr Verhandlungsgegenstand die Scheidung der gleichen Ehe ist, in der schon ein Verfahren eingeleitet wurde.

Das Gericht darf aber den Antrag des zweiten Ehegatten nach der Bestimmung des § 57 des Z. P. O. nicht zurückweisen. Es muß den Antrag seinem Inhalt nach beurteilen und ihn als Anschluß zum Scheidungsantrag des ersten Ehegatten betrachten.

Aus diesem geht hervor, daß für den Antrag des zweiten Gatten keine Gerichtstaxe erhoben werden kann, da sie sonst in einer Sache zweimal bezahlt würde. Außerdem, wenn der Antragsteller seinen Scheidungsantrag zurücknimmt, fällt damit (wie schon oben erwähnt wurde) die Wirksamkeit des Antrages des zweiten Gatten und das Verfahren wird eingestellt. Wenn der zweite Gatte weiter auf seinem Antrag bestehen will, muß er ihn beim Gericht neu geltend machen; in manchen Fällen wird es gewiß (auch auf Grund des bisherigen Verlaufes des Verfahrens) nicht soweit kommen. Auch das ist eines der Rechtsmittel, die uns beim Erhalten der gütigen Ehe helfen.

Übersetzt von K. Litsch